

คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)
ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕
Police Complaint Review Board

พ.ต.ต.หญิง กุลจิรา ชนะกุล
Pol.Maj. Kuljira Chanakul
ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๘
Provincial Training Center, Region 8
rjan.kuljira@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้อ่านทราบถึงบทบาท หน้าที่ และอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมและเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เนื่องจากคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในส่วนของการปฏิรูปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่เกิดขึ้นตามแนวทางปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

คำสำคัญ : คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ, ก.ร.ตร.

Abstract

This article aims to give readers awareness of the roles, duties and authority of the Police Complaint Review Board (Kor.Ror.Tor Ror.) according to the Royal Thai Police Act B.E. 2565 in considering complaints of the people about getting trouble or unfairness from the illegal act of the police and also about conducting inappropriate and detrimentally to the dignity of the police, committing a disciplinary and offense or violating the police code of ethics and ethics for police officers. This should be aware among the police and the public because Police Complaint Review Board (Kor.Ror.Tor Ror.) it is a new committee formed according to the national reform guidelines under section 258 d. Justice Process. of the Constitution the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017).

Keywords : Complain, Police Complaint Review Board

๑. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๔๑ ได้กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานรัฐ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ^๑

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติราชการมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่องานบริการ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในการให้บริการ ไม่มีขั้นตอนปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก ได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการให้บริการสม่ำเสมอ^๒

การร้องเรียน ร้องทุกข์ของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อน เพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ทราบว่า การบริหารราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด โดยรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย รวมถึงหน่วยงานของรัฐ ล้วนตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหากรณีเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ต่าง ๆ ของประชาชนมาโดยตลอด มีการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบการบริหารราชการของหน่วยงานให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม ตอบสนองความต้องการของประชาชน และเสริมสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมต่อไป

คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ หรือเรียกโดยย่อว่า “ก.ร.ตร.” เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตาม มาตรา ๔๓ แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมและเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจกระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ^๓ เรียกได้ว่าเป็นคณะกรรมการอีกชุดที่เกิดขึ้นมาใหม่ตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยได้ยกเลิก พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒, ๓ และ ๔ รวมถึงการยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานตำรวจ โดยมีความคาดหวังว่า คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ จะเป็นคณะกรรมการกลางที่มาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของตำรวจ รับเรื่องร้องเรียนของประชาชนอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เป็นการพัฒนาและยกระดับการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งก็เป็นไปตามที่ พลตำรวจเอก ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ คือ “เป็นตำรวจมืออาชีพ ทำงานเชิงรุก เพื่อความสงบสุขของประชาชน” และมอบนโยบายการบริหารราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกอบด้วย ๑๐ นโยบาย เรื่องสำคัญประการแรก คือ “การพิทักษ์ เทิดทูน และเทิดพระเกียรติต่อสถาบันพระมหากษัตริย์” และยังให้ความสำคัญในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งอยู่ในนโยบาย ข้อที่ ๕ “เพิ่มการมี

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐, หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย, มาตรา ๔๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐) : ๗

^๒ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก (๙ ตุลาคม ๒๕๔๖) : ๑

^๓ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, ลักษณะ ๖ คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ, มาตรา ๔๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๑

ส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับประชาชนโดยเปิดช่องทางรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากประชาชน” ซึ่ง พลตำรวจเอก ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้กล่าวว่า “ความทุกข์ร้อนของประชาชน เป็นหน้าที่ของตำรวจต้องเข้าไปแก้ไขอย่างรวดเร็วและทัน่วงที” การกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ จึงถือเป็นการยกระดับการปฏิบัติงาน สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ซึ่งก็คือประชาชนทุก ๆ คนนั่นเอง

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการร้องเรียน ร้องทุกข์

ความหมายของการร้องเรียน ร้องทุกข์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของคำว่า ร้องเรียน ร้องทุกข์ไว้ดังนี้

(๑) ร้องเรียน หมายถึง เสนอเรื่องราว^๔

(๒) ร้องทุกข์ หมายถึง บอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ^๕

การร้องเรียน ถือเป็นเสียงสะท้อนของประชาชนต่อพฤติกรรมบริการ กระบวนการให้บริการ หรือ ผลการให้บริการที่ได้รับ เพื่อขอให้ช่วยเหลือ แก้ไข บรรเทาความเดือดร้อน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง อันเนื่องมาจากการได้รับความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม หรือพบเห็นการกระทำผิดกฎหมาย^๖ (กนกวรรณ สิ้นลักษณะทิพย์. ๒๕๕๒) อีกทั้ง การร้องเรียนถือเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ตามที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ.๒๔๙๑ กำหนดไว้ในข้อ ๗ ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของ กฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการ เลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และจากการยุ้งให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

อุกฤษ มงคลนาวิน (๒๕๔๐ : ๓) การร้องทุกข์ คือ การที่บุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐหรือของเอกชนซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐ และต้องการให้มีการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้น หรือแก้ไขข้อบกพร่องในระบบราชการ การร้องทุกข์นี้จึงเป็นการร้องเรียนเพื่อขอให้มีการแก้ไขความเดือดร้อนหรือข้อขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยราชการ มิใช่การแก้ไขความเดือดร้อนหรือข้อขัดข้องที่มีอยู่ระหว่างประชาชนด้วยกันเอง^๗

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (๒๕๔๐ : ๑๓ - ๑๔) การร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐ ฝ่ายปกครอง^๘ แบ่งได้เป็น ๓ กรณี

(๑) โดยการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั่นเองเพื่อให้พิจารณาทบทวนเรื่องนั้นใหม่ เช่น ร้องทุกข์ต่อนายอำเภอให้พิจารณาทบทวนคำสั่งของนายอำเภอที่เป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์

(๒) โดยการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา หรือ “หน่วยเหนือ” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์เพื่อให้พิจารณาแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น เช่น ในกรณีที่ประชาชน

^๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

^๖ กนกวรรณ สิ้นลักษณะทิพย์. ๒๕๕๒. ผลการพัฒนาารูปแบบการรับฟังและการจัดการเสียงสะท้อนจากผู้รับบริการ โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี พ.ศ.๒๕๕๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี.

^๗ อุกฤษ มงคลนาวิน และคณะ, ปัญหากฎหมายสำหรับประชาชนเกี่ยวกับการร้องทุกข์, (กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ พี พรินท์, ๒๕๔๐), ๓

^๘ ชาญชัย แสวงศักดิ์, คู่มือการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ และคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ภูมิภาค, (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๔๐), ๑๓ - ๑๔

ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของกำนัน ประชาชนก็อาจร้องทุกข์ต่อนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้สั่งระงับหรือยกเลิกการกระทำดังกล่าวของกำนันได้

(๓) โดยการร้องทุกข์ต่อองค์กรต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรับพิจารณา คำร้องทุกข์ของประชาชน เช่น ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ของส่วนราชการต่าง ๆ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หรือ คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ เป็นต้น

สรุป การร้องเรียน ร้องทุกข์ หมายถึง การที่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เสียหาย จากการกระทำหรือไม่กระทำการตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการอันมิชอบ ร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขอให้ช่วยเหลือ แก้ไข บรรเทาความเดือดร้อนในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือ ตรวจสอบการทำงานของข้าราชการหรือหน่วยงานนั้นที่กระทำหรือไม่กระทำการอันมิชอบ รวมถึงการพบเห็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐกระทำผิดกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น

๓. หน้าที่และอำนาจของตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้าราชการตำรวจจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนจึงเป็นสิ่งที่นำไปสู่การกระทำผิดวินัยและการถูกตรวจสอบร้องเรียนการทำงานจากประชาชนได้

หน้าที่และอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มาตรา ๖ แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

(๒) ดูแล ควบคุม และกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น

(๓) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

(๔) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๖) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตาม (๑)

(๒) (๓) (๔) หรือ (๕) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หน้าที่และอำนาจตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการจัดการจราจรภายในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดความผิดทางอาญาขึ้นสำหรับการกระทำใดเป็นการเฉพาะ และตกอยู่ภายใต้หน้าที่และอำนาจของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติตาม (๓) (๔) หรือ (๕) จะตราพระราชกฤษฎีกาโอนหน้าที่และอำนาจตาม (๓) (๔) หรือ (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญาดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใดก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น ให้ข้าราชการตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติพ้นจากหน้าที่และอำนาจดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงาน

ฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว^๙

๔. วินัยและการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ

ข้าราชการตำรวจต้องรักษาวินัย ตามหมวด ๖ แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๕ กำหนดเรื่องวินัยและการรักษาวินัยไว้ ดังนี้

มาตรา ๑๑๐ ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และจรรยาบรรณของตำรวจตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. และต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัด

กฎ ก.ตร. ตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๑๐}

มาตรา ๑๑๑ ข้าราชการตำรวจต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติหรือต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้ามดังต่อไปนี้

(๑) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี จรรยาบรรณของตำรวจ และนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ทำให้เสียหายแก่ราชการ

(๒) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการมีความเป็นทางคดีหรือการตรวจพิสูจน์ โดยไม่ขัดขืน หรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม

(๓) ต้องรักษาระเบียบการเคารพตามสายการบังคับบัญชา ยศ และตำแหน่ง

(๔) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

(๕) ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

(๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกัน และผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องต้อนรับ ให้บริการ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมและให้การช่วยเหลือตามสมควรแก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยสภาพสุภาพเรียบร้อย

(๙) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ เอาใจใส่ รมัตถะวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ

(๑๐) ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการตำรวจ และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน

^๙ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, ลักษณะ ๑ บททั่วไป, มาตรา ๖, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๓

^{๑๐} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย, มาตรา ๑๑๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๕๒

(๑๑) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

(๑๒) ต้องไม่ใช้กิริยาวาจาหรือประพฤติตนในลักษณะที่ไม่สมควร

(๑๓) ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

(๑๔) ต้องไม่กระทำได้ด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยตำรวจ

(๑๕) ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของตำรวจ

(๑๖) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

(๑๗) ต้องไม่เป็นการรวมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(๑๘) กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. หรือกระทำการอันถือว่ากระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้

ข้าราชการตำรวจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย^{๑๑}

ดังนั้น การที่ข้าราชการตำรวจไม่กระทำตาม มาตรา ๑๑๐ และมาตรา ๑๑๑ แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๕ ก็ล้วนเป็นสาเหตุให้ถูกร้องเรียนจากประชาชนต่อคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจด้วยเช่นกัน

๕. จริยธรรมข้าราชการตำรวจ

ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตาม ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.๒๕๖๔ ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ข้อ ๒ ข้าราชการตำรวจพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการแสดงออกถึงความภูมิใจในชาติ และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เคารพในความแตกต่างของการนับถือศาสนา ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

(๒) ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยความโปร่งใส ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีนัยเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความพร้อมรับการตรวจสอบและรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(๓) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม กล้าคัดค้านและดำเนินการ แก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ ไม่ยอมกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเพียงเพื่อรักษาประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือมีชื่อในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน และต้องวางตัวเป็นกลางในฐานะผู้รักษากฎหมายในกระบวนการยุติธรรม

(๔) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจิตสาธารณะ ร่วมมือ ร่วมใจ และเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

^{๑๑} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย, มาตรา ๑๑๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก

(๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นที่ตั้ง รักษาผลประโยชน์ของรัฐ มีมาตรฐานการทำงานที่เป็นสากล พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เชื่อมมั่นในระบบการทำงานเป็นทีม ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เหมาะสม ตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๖) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ โดยยึดถือความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติโดยการไม่ใช้ความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจส่วนตัวต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อันเนื่องมาจากชาติ กำเนิด เพศ ศาสนาหรือความเชื่อ เชื้อชาติ สัญชาติ อายุ การศึกษา ความเห็นทางการเมืองหรือความเห็นอื่น เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยอมรับความแตกต่างของบุคคล หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม และพึงวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

(๗) ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ และความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ พึงปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชน ด้วยความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่อ้างหรือใช้อำนาจโดยปราศจากเหตุผล ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบรมราชาบาท หลักคำสอนทางศาสนามาใช้ และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ด้วยการเคารพกฎหมาย และมีวินัย

ข้อ ๓ หากข้าราชการตำรวจผู้ใดจะต้องยึดถือหรือปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพตามกฎหมาย หรือ ข้อบังคับอื่นใดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ นอกจากจะต้องรักษจริยธรรมตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวล จริยธรรม ข้าราชการตำรวจนี้แล้ว จะต้องยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพนั้นด้วย^{๑๒}

นอกจากนี้ ข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นที่พึงสำคัญของประชาชนในด้านอำนวยความสะดวกและความยุติธรรม เที่ยงตรง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม บรรลุวัตถุประสงค์นโยบายของทางราชการและเป็นตำรวจของประชาชนอย่างแท้จริง ข้าราชการตำรวจจะต้องปฏิบัติตาม กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑^{๑๓} และกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓^{๑๔} อีกด้วย

๖. หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดในเรื่องกรณีผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ รวมถึงอำนาจในการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) ไว้ดังนี้

มาตรา ๕๐ ผู้ใดไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือพบเห็นข้าราชการตำรวจประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมและเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ให้มีสิทธิร้องเรียนต่อ ก.ร.ตร. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ร.ตร. กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นและไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินสมควร^{๑๕}

มาตรา ๕๑ เมื่อความปรากฏต่อ ก.ร.ตร. ไม่ว่าจะโดยทางใด ไม่ว่าจะมิใช่ผู้ร้องเรียนหรือมิใช่ข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำการหรือไม่กระทำการอันมิชอบ หรือมีความประพฤติหรือปฏิบัติไม่เหมาะสมและ

^{๑๒} ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๖๔, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๒๐๔ ง (๑ กันยายน ๒๕๖๔) : ๕๑

^{๑๓} กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๑๐๐ ก (๑๙ กันยายน ๒๕๕๑)

^{๑๔} กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๑๕ ก (๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔)

^{๑๕} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๕๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๓

เสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ให้ ก.ร.ตร. มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริง โดย ก.ร.ตร. จะดำเนินการไต่สวนเองหรือมอบหมายให้ข้าราชการตำรวจในสำนักงานจเรตำรวจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อรายงานต่อ ก.ร.ตร. ตามประเด็นที่ ก.ร.ตร. กำหนด หรือในกรณีที่เห็นว่ามิใช่เรื่องที่เกิดจากความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยตรง จะส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยแล้วรายงานผลให้ ก.ร.ตร. ทราบก็ได้

ในกรณีที่ ก.ร.ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้า ก.ร.ตร. วินิจฉัยว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัย ให้ ก.ร.ตร. ส่งสำนวนการพิจารณาและคำวินิจฉัยพร้อมพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจเพื่อพิจารณาโทษโดยเร็วต่อไป โดยผู้บังคับบัญชาไม่ต้องดำเนินการสืบสวนหรือสอบสวนอีก เว้นแต่ผู้บังคับบัญชามีพยานหลักฐานใหม่ที่แสดงได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้มีการกระทำความผิดตามที่กล่าวหาหรือกระทำความผิดในฐานความผิดที่แตกต่างจากที่ถูกกล่าวหา จะขอให้ ก.ร.ตร. พิจารณาทบทวนก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือพร้อมทั้งส่งพยานหลักฐานให้ ก.ร.ตร. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวนจาก ก.ร.ตร. แต่หากกรณีใดมีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ ก.ร.ตร. ส่งสำนวนพร้อมพยานหลักฐานให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ แล้วแต่กรณี โดยในกรณีที่ ก.ร.ตร. มีคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก.ร.ตร. จะสั่งให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ก็ได้ และในกรณีที่เห็นว่าเป็นการสมควรเพื่อระงับความเดือดร้อนของประชาชนหรือป้องกันความเสียหายต่อราชการ จะให้ผู้บังคับบัญชาสั่งพักราชการผู้นั้นไว้ก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่และอำนาจสั่งพักราชการไว้จนกว่าการดำเนินการทางวินัยจะแล้วเสร็จ โดยให้ถือว่าคำสั่งพักราชการดังกล่าวเป็นการสั่งพักราชการตามมาตรา ๑๓๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

การไต่สวนและการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ร.ตร. กำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรการในการรักษาความลับเกี่ยวกับผู้ร้องเรียนหรือกล่าวโทษ มาตรการในการดำเนินการให้เกิดความรวดเร็ว และการรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาด้วย

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่ ก.ร.ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าแม้กรณีจะไม่มีมูลเพราะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หรือมติของ ก.ตร. แต่ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติ ก.ตร. นั้น ไม่เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ให้ ก.ร.ตร. เสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรี ก.ตร. หรือหน่วยงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติ ก.ตร. นั้นใหม่ได้^{๑๖}

อำนาจของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)

มาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดอำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริง ให้ ก.ร.ตร. มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เรียกผู้ร้องเรียน ผู้ถูกร้องเรียน เจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นใด มาชี้แจงหรือแสดงความเห็นหรือส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา ๑๒๘ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

(๒) แจ้งผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจที่ถูกร้องเรียนเพื่อพิจารณาสั่งให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นไปปฏิบัติหน้าที่อื่นเป็นการชั่วคราวระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

^{๑๖} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๕๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๔

ให้ข้าราชการตำรวจที่ ก.ร.ตร. มอบหมายตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มีอำนาจตาม (๑) ด้วย แต่กรณีตาม (๒) ให้เสนอ ก.ร.ตร. เพื่อพิจารณา

ในการดำเนินการตาม (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ร้องเรียนและพยาน ผู้เรียกต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ร้องเรียนและพยาน และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือภาระเกินสมควร เพื่อการนี้ ก.ร.ตร. จะกำหนดให้มีมาตรการในการคุ้มครองผู้ร้องเรียนและพยานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ร.ตร. กำหนด หรือในกรณีที่เห็นสมควรจะมอบหมายให้สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานให้ก็ได้ และเพื่อการนี้ ให้ถือว่าผู้ร้องเรียนและพยานตามพระราชบัญญัตินี้เป็นพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

ให้ ก.ร.ตร. กำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยอัตราและวิธีการจ่ายค่าเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนพยาน กรณีที่จำเป็นต้องให้พยานมาให้ถ้อยคำเพิ่มเติมต่อหน้า ก.ร.ตร. หลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ใช้ได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังและประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๑๗}

๗. องค์คณะของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)

มาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ หรือ ก.ร.ตร. ประกอบด้วย ประธาน ก.ร.ตร. และกรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประชุมร่วมกันคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน
- (๒) ผู้ซึ่งเคยรับราชการในตำแหน่งตั้งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่าขึ้นไป และได้รับคัดเลือกจากคณะกรรมการข้าราชการตุลาการ จำนวนหนึ่งคน
- (๓) ผู้ซึ่งเคยรับราชการในตำแหน่งตั้งแต่อัยการพิเศษฝ่ายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และได้รับคัดเลือกจากคณะกรรมการอัยการ จำนวนหนึ่งคน
- (๔) ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป จำนวนสามคน ซึ่ง ก.ตร. คัดเลือกจากบุคคลและตามวิธีการที่กำหนดในมาตรา ๔๔
- (๕) ทนายความซึ่งประกอบอาชีพทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ซึ่งสภาทนายความคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน
- (๖) ผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำนวนสองคน ซึ่งที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลคัดเลือก โดยอย่างน้อยต้องเป็นสตรีจำนวนหนึ่งคน

ให้จเรตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ ก.ร.ตร. และให้ ก.ร.ตร. มีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้บังคับการหรือเทียบเท่าในสำนักงานจเรตำรวจ จำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ก.ร.ตร.

เมื่อได้กรรมการ ก.ร.ตร. ไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแล้ว ให้กรรมการประชุมคัดเลือกกรรมการตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) คนหนึ่งเป็นประธาน ก.ร.ตร. ในการประชุมดังกล่าว ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ในระหว่างที่มีกรรมการ ก.ร.ตร. ยังไม่ครบจำนวนดังกล่าว ให้ถือว่า ก.ร.ตร. ประกอบด้วยจำนวนเท่าที่มีอยู่พลางไปก่อน

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติประกาศรายชื่อ ก.ร.ตร. ในราชกิจจานุเบกษา กรรมการตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา^{๑๘}

มาตรา ๔๔ ในการคัดเลือกกรรมการ ก.ร.ตร. ตามมาตรา ๔๓ (๔) ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

^{๑๗} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๕๒, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๕

^{๑๘} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๔๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๒

(๑) ให้ ก.ตร. คัดเลือกจากผู้ได้รับเลือกให้เป็น ก.ตร. ตามมาตรา ๒๒ (๒) (ก) (ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งพ้นจากความเป็นข้าราชการตำรวจไปแล้วเกินหนึ่งปี) โดยให้ถามความสมัครใจของผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับคะแนนที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๒๖ (๔) (ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ ซึ่งขึ้นบัญชีไว้จำนวนไม่เกินสิบห้าคน) จนกว่าจะได้ครบจำนวน

(๒) ในกรณีที่ผู้สมัครใจไม่ครบจำนวนที่จะต้องคัดเลือก ให้คัดเลือกจากผู้สมัครใจจากบัญชีสำรองตามมาตรา ๒๖ เรียงตามลำดับคะแนนที่ได้รับเลือกจนกว่าจะได้ครบจำนวน

(๓) เมื่อกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ก.ร.ตร. แล้ว ให้พ้นจากตำแหน่ง ก.ตร. และให้แต่งตั้งผู้ได้รับคะแนนถัดไปจากบัญชีสำรองตามมาตรา ๒๖ (๔) (ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ ซึ่งขึ้นบัญชีไว้จำนวนไม่เกินสิบห้าคน) เป็น ก.ตร. แทน

(๔) ในกรณีที่ ก.ตร. คัดเลือกบุคคลจากบัญชีสำรองตาม (๓) ให้ผู้นั้นพ้นจากบัญชีสำรองตามมาตรา ๒๖^{๑๙}

คุณสมบัติของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.)

มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดคุณสมบัติของ กรรมการ ก.ร.ตร. ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีและไม่เกินเจ็ดสิบปีในวันได้รับเลือก มีสุขภาพแข็งแรง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง

(๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง

(๕) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) ไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๘) ไม่เป็นผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

(๙) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๐) ไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท^{๒๐}

กรรมการ ก.ร.ตร. มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว^{๒๑}

ให้กรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่ากรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งได้รับเลือกใหม่เข้ารับหน้าที่

ให้กรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาได้รับเงินประจำตำแหน่ง ประโยชน์ตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเช่นเดียวกับกรรมการ ก.พ.ค.ตร. ส่วนกรรมการ ก.ร.ตร. อื่น ให้ได้รับตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา^{๒๒}

^{๑๙} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๔๔, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๑

^{๒๐} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๔๕, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๓

^{๒๑} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๔๖, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๓

^{๒๒} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๔๗, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๓

๘. บทสรุป

ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ จำเป็นต้องมีกลไกการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ประชาชนได้รับรู้สิทธิของตนเองมากขึ้น เมื่อประชาชนได้รับบริการจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อาจส่งผลกระทบต่อด้านลบแก่ตนเอง ประชาชนจึงใช้กลไกการร้องเรียนผ่านช่องทางการร้องเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหา กำกับ ดูแลให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ๆ ให้ปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐานหรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อการพิทักษ์สิทธิของตนเองและชุมชน

การจัดการเรื่องร้องเรียนแม้จะเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องการความรอบคอบและไม่ล่าช้าในการดำเนินการ เพื่อตอบสนองต่อความยุติธรรมและความต้องการของประชาชนผู้ร้องเรียน แต่ในอีกด้านหนึ่งนับเป็นโอกาสดีของหน่วยงานที่จะได้เรียนรู้ โดยการถอดบทเรียนจากเรื่องร้องเรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาเชิงระบบ ช่วยเหลือทั้งผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนอย่างเหมาะสม ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรื่องร้องเรียน จะช่วยพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน ลดการร้องเรียน และส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงานต่อไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ จะส่งผลดีต่อข้าราชการตำรวจและประชาชน กล่าวคือ ในส่วนของข้าราชการตำรวจ จะต้องปฏิบัติตน ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัด เนื่องจากจะถูกจับตามองและอยู่ภายใต้การตรวจสอบของประชาชน เมื่อข้าราชการตำรวจถูกตรวจสอบหรือถูกร้องเรียน ก็จะระมัดระวังตัวเองมากยิ่งขึ้น ทำให้ข้าราชการตำรวจประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ และอยู่ในจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับบริการ รวมทั้งการบริหารงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ตำรวจจะเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

ในส่วนของประชาชน จะได้รับการอำนวยความสะดวก การให้บริการตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือจากการปฏิบัติของข้าราชการตำรวจไม่เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้สิทธิร้องเรียนต่อ ก.ร.ตร. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ร.ตร. กำหนด ซึ่งในส่วนของหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนของประชาชนจะกำหนดไว้อย่างไรนั้น ก็สามารถเชื่อมั่นได้ว่าหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวจะไม่มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นและไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินสมควร ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕^{๒๓}

คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) เป็นคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์มีที่มาจากหลายภาคส่วน จึงเชื่อได้ว่าสามารถให้ความเป็นธรรมต่อข้าราชการตำรวจและประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พลตำรวจเอก ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่ต้องการให้ตำรวจเป็นตำรวจที่ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธา (“ผมอยากให้เราเป็นตำรวจที่ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธา” คำกล่าวของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เมื่อครั้งมอบนโยบายการปฏิบัติราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕)

^{๒๓} พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕, มาตรา ๕๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕) : ๒๓

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ สิ้นลักษณะทิพย์. ๒๕๕๒. ผลการพัฒนารูปแบบการรับฟังและการจัดการเสียงสะท้อนจาก
ผู้รับบริการ โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี พ.ศ.๒๕๕๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
ราชบุรี.

กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๕ ก (๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔)

กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่
๑๐๐ ก (๑๙ กันยายน ๒๕๕๑)

ชาญชัย แสวงศักดิ์. ๒๕๔๐. **คู่มือการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ และคณะกรรมการวินิจฉัย
ร้องทุกข์ภูมิภาค.** กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๖๔, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่พิเศษ ๒๐๔ ง
(๑ กันยายน ๒๕๖๔)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก
(๙ ตุลาคม ๒๕๔๖)

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๖๔ ก (๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๕)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐, หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย, มาตรา ๔๑.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐. **คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ**, สืบค้นเมื่อ ๑๑ ธันวาคม
๒๕๖๕, จาก https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution๒/more_news.php?cid=๑๒๘

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๕๔. **พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**, สืบค้นเมื่อ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๕,
จาก <https://dictionary.orst.go.th/>

ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. ๒๕๕๘. **คู่มือการดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องทุกข์ / ร้องเรียน.**

อุกฤษ มงคลนาวิน และคณะ. ๒๕๔๐. **ปัญหากฎหมายสำหรับประชาชนเกี่ยวกับการร้องทุกข์.** กรุงเทพฯ :
เอส แอนด์ พี พรินท์